

Infláció és bérek munkavállalói nézőpontból

Szerző: Lajtai György, 2022 július 6.

Az MNB 2022. júniusi inflációs jelentése szerint az élelmiszerek átlag feletti inflációját Magyarországon erősen befolyásolja, hogy európai összehasonlításban relatíve magas a fogyasztói kosárban betöltött súlyuk. Az EU átlagában ez 15,9 százalék, hazánkban a fogyasztási kiadások közel **20 százalékát** teszik ki az élelmiszerek.

2022 várható	Átlagos éves index
Élelmiszerek	21,8
nem feldolgozott	19,9
feldolgozott	22,7
Ipari termékek	11,7
tartós	16,9
nem tartós	8,9
Piaci szolgáltatások	10,4
Piaci energia	8,9
Alkohol, dohány	9,9
Üzemanyag	10,9
Szabályozott árak	1,6
Infláció	11,8
Maginfláció	13,5

A fogyasztói kosárban belüli magas hazai élelmiszer aránynak két oka is van: a **lakosság alacsony átlag jövedelme**, illetve az élelmiszerek relatíve magas ára a többi termékhez képest.

Az alábbi tábla szerint a magyar háztartások vásárlóerőparitáson számolt egy főre jövedelme alulról az ötödik az Európai Unióban.

Ország	2019	2020
Luxembourg	34 469	34 710
Germany	29 058	29 540
Netherlands	26 279	27 108
Austria	27 347	26 959
Belgium	25 937	26 401
France	25 576	25 991
Denmark	24 709	24 956
Finland	24 696	24 899
Sweden	24 166	24 526
Euro area - 19 countries	24 262	24 331
European Union - 27	22 720	22 920
Italy	22 423	22 142
Ireland	21 091	21 965
Lithuania	19 436	20 538
Cyprus	20 684	20 139
Slovenia	19 104	19 725
Czechia	19 515	19 468
Spain	20 190	19 183
Portugal	18 855	18 567
Poland	16 659	17 430
Estonia	16 953	17 260
Hungary	15 756	15 736
Latvia	15 348	15 666
Slovakia	15 332	15 152
Greece	15 422	14 963
Croatia	14 684	14 820

Ami pedig **az ár arányokat** illeti, az Eurostat adatai szerint 2021-ben, tehát még az áremelkedés gyorsulása előtt, a hazai élelmiszer árszint (ugyancsak összehasonlítható módszertannal számolva) Magyarországon **20%-kal volt magasabb a lengyelországi és 24%-kal a romániai árszintnél.**

2022 májusára a 2015. év májusi állapothoz képest az egész Unióban **Magyarországon nőtték a legnagyobb mértékben az élelmiszer árak, a növekedés csaknem 50%-os volt!!!**

	Arindex teljes fogyasztói kosár	Árindex élelmiszerek
Hungary	131,24	149,28
Bulgaria	122,74	145,09
Lithuania	135,30	143,82
Latvia	129,93	137,45
Poland	128,1	136,4
Romania	128,55	136,31
Estonia	135,02	135,91
Slovakia	123,82	132,13
Czechia	131,5	132,0
Malta	114,45	126,35
Germany	118,2	125,2
Slovenia	115,91	122,56
Sweden	118,04	122,01
European Union	118,44	121,90
Croatia	116,27	121,62
Spain	116,03	121,61
Iceland	111,98	121,55
Netherlands	120,21	119,97
Portugal	113,17	119,17
Austria	119,60	118,87
Euro area - 19 countries (from 2015)	116,07	118,76
Luxembourg	118,95	118,15
Denmark	113,0	116,0
Belgium	121,61	115,48
France	113,63	114,75
Italy	112,7	114,7
Greece	111,59	114,44
Cyprus	110,06	112,74
Finland	113,43	112,54
Norway	122,9	110,1
Switzerland	103,72	101,94
Ireland	111,5	96,5

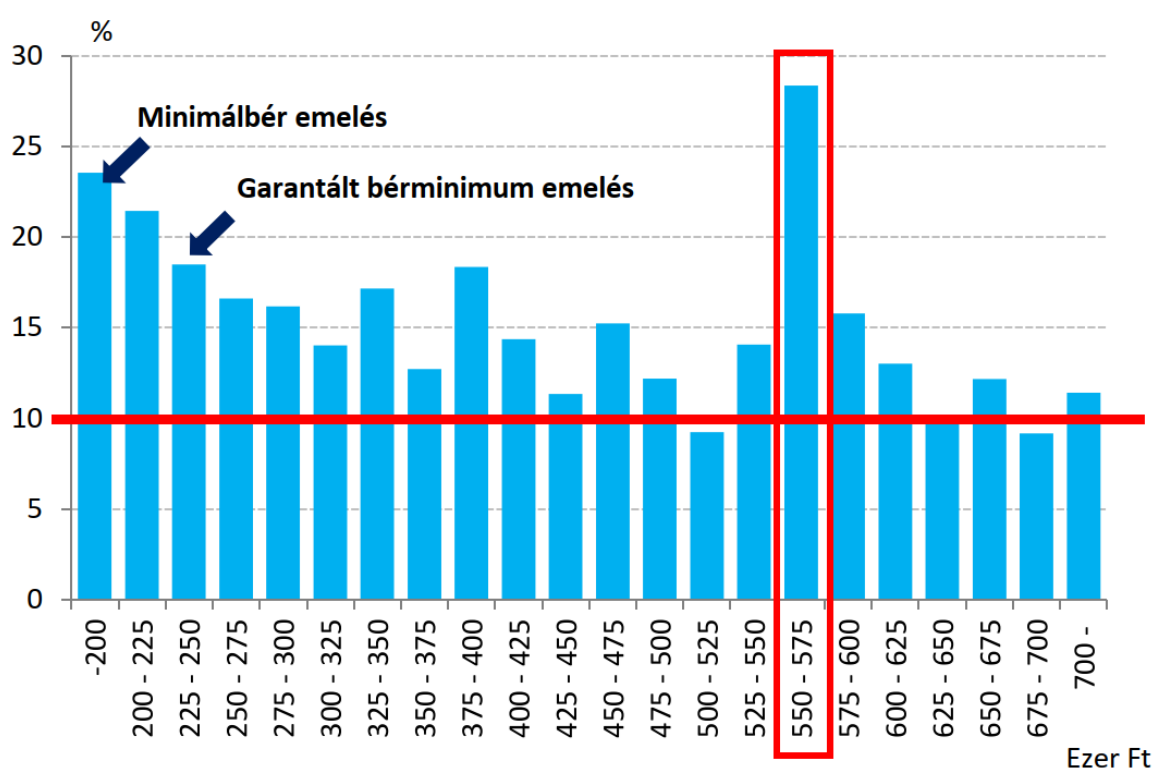
Szintén az MNB jelentés emeli ki, hogy múltbeli tapasztalatok szerint az élelmiszerek fogyasztói ára **nem csökken az élelmiszerárak kiugrását követően sem.** Az elmúlt évtizedekben hiába csökkentek egy-egy kiugrás után a mezőgazdasági árak globálisan, az élelmiszerek fogyasztói árai nem csökkentek sem az Európai Unióban, sem Magyarországon, hanem a kialakult magas szinten maradtak. A nyersanyagár emelkedés

miatt árat emelő élelmiszeripari és kereskedelmi vállalatok – ugyanis a mezőgazdasági nyersanyagárak mérséklődése után sem hajtanak végre lefelé történő átárazást.

Az infláció vásárlóerőt csökkentő hatását 2022 első negyedében a bérből élők átlagában még ellentételezte a nominális bérek emelkedése. Figyelemreméltó fejlemény, hogy a magasabb bérszinteken is kétszámjegyű volt a béremelkedés. A bruttó 10 százalék körüli 2022 első negyedévi növekedés jelzi, hogy a minimálbér-emelésen felül, egyéb tényezők (pl. a szakképzett munkaerő hiánya) is hozzájárul a magas bérdinamikához.

Az MNB várakozása szerint a 2022-es éves szintű bérnövekedés várható mértéke 13,2 - 13,8 százalék lehet a versenyszférában.

3-24. ábra: A kereseti kategóriák éves bérdinamikája 2022. első negyedében

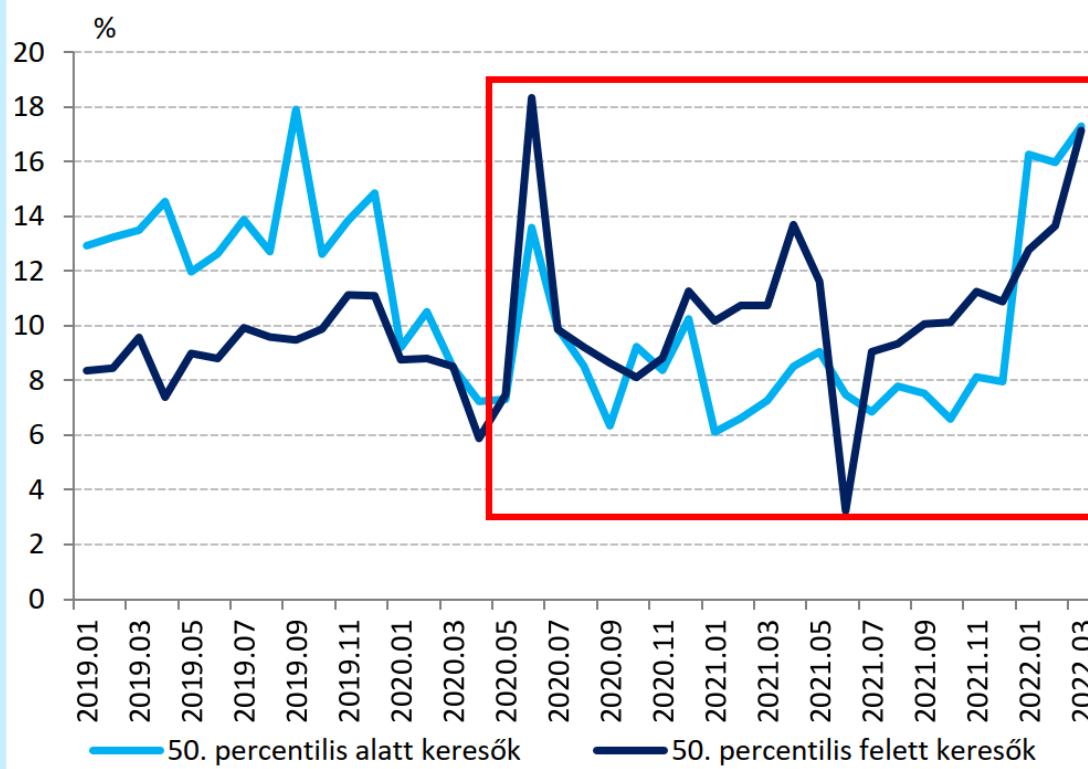

Megjegyzés: A kereseti kategóriák a szakágazatok 2021. első negyedéves átlagkeresete alapján kerültek meghatározásra.

Forrás: KSH

A magasabb bérkategóriákban egyébként már huzamosabb ideje, a **koronavírus járvány kitörése óta magasabb a bérdinamika, mint az alacsonyabbakban**. Ez azzal is összefügghet, hogy a járvány miatti munkaidő kisesés a szellemi munkakörökben alatta maradt a fizikai állományúaknál megfigyelt mértéknek.

3-25. ábra: Az átlag alatt és felett kereső jövedelmi csoportok éves bérdinamikája

Forrás: KSH

Az MNB Inflációs jelentés szerint a vállalkozások munkaerő-kereslete tovább bővül, a foglalkoztatottak száma magas, a fennálló geopolitikai feszültségek egyelőre nem éreztetik hatásaikat a hazai munkaerőpiacon. A felmérések alapján a vállalatok **minden kiemelt ágazatban létszámbővítést terveznek** az elkövetkező hónapokban, valamint **egyre több vállalat a munkaerőhiányt jelöli meg a termelés szűk keresztmetszetének.**

A regisztrált munkanélküliek száma májusban 234 ezer fő volt, ami **alacsonyabb a járvány előtti, 2019-es éves szintnél.**

Az MNB adatai és előrejelzése tehát nem igazolják vissza azt a vélekedést, hogy a munkanélküliség növekedésének elkerülése mára fontosabb céllá vált, mint a bérek inflációhoz való igazítása. **Vitatjuk azt az állítást is, hogy a fogyasztói áremelkedésekhez igazodó béremelések lennének felelősek az infláció gyorsulásáért, illetve, hogy az Aldi üzletláncban végrehajtott évközi béremelésekhez hasonló béremelések ár-bér spirált fogak előidézni, amint arra a gazdasági miniszter a minap utalt. Lássuk az ellenérveket:**

- Az MNB legutolsó inflációs jelentése (hasonlóan a korábbi kormányzati megnyilatkozásokhoz) hangsúlyozza, hogy **a hazai inflációt döntően külső tényezők okozzák**, nem pedig a túlzott hazai bérkiáramlás által előidézett keresleti többlet.
- Ha nem a **keresleti oldal a felelős a jelenleg is gyorsuló ütemű inflációért**, okozhatja-e ezt **a kínálati oldal**, azaz a hazai béremelések költség emelő hatása? A válasz **differenciált megközelítést igényel:**
 - Az **export** túlnyomó részét bonyolító **multinacionális** vállalati körben a béremelkedés nem a hazai piacra történő termelést drágítja, ami pedig a bérköltség oldali versenyképességet illeti, a forint tartós és drasztikus

leértékelődése folyamatos többlet forrást biztosít e vállalatok számára a **reálbér megőrzés** finanszírozására,

- **A piaci szolgáltatások esetében** (szálloda, vendéglátás, szállítás, kiskereskedelem) a munkavállalók nagy részénél a bejelentett átlagos alapbér nem sokkal húzódik a minimálbérek felett, bár a tényleges bérszint - a rejtett kifizetések miatt - magasabban van. Ezek a munkavállalók jövedelmük túlnyomó hányadát **alapszükségleteik kielégítésére** (élelmiszer, rezszi, munkába járás, gyógyszerek, gyereknevelés) költik, ezért náluk **az inflációt követő** (azaz az év eleji bérszint reálértékét megőrző) béremelés a saját és családjuk létfenntartásához szükséges fogyasztás **megőrzését szolgálja**. Ebben a körben, bár a reálbér megőrzését biztosító béremelés költségnövekedést okoz a munkáltatónál, **a bér-árspirálra történő hivatkozás sem lehet indok a reálbér csökkenés elviselésére**. Ráadásul ezekben az ágazatokban a béremelés egy része (lásd a minimálbéremelés következtében előálló béremeléseket) a kifizetés fehéritéséből finanszírozódik, amikor a korábban rejtett módon fizetett bér egy része bevallott és adózott, illetve járulékos kötelező berré válik. Ennyiben ugyan drágítja a foglalkoztatást, de csak korlátozottan okoz többlet költséget a munkáltatónál. Azt se feledjük el, hogy a szolgáltatásokat igénybe vevők nagyrészt az átlag feletti jövedelmű fogyasztókból kerülnek ki (lásd szálloda, vendéglátás és a turizmus általában), akiknek a költségviselő képessége összehasonlíthatatlanul nagyobb az őket kiszolgálóknál.
- **A közszolgáltatások körében (tanárok, ápolók, hulladék gyűjtők, víz-csatorna szolgáltatásban dolgozók) régóta halmozódó és fokozódó elégedetlenséget kiváltó bér elmaradás figyelhető meg**. Ha ebben a szegmensben a reálbér csökkenést is beépítik a bér alakulásba, akkor még **kezelhetetlenebb munkaerő hiány** alakul ki. Az itteni béremelések többlet infláció nélküli finanszírozására kiválóan felhasználható lenne - egyebek mellett - **a rezsi csökkentés megreformált folytatása**. Ahol ugyanis **valóban önmérsékletre lenne szükség**, az a lakossági energia, a víz és üzemanyag fogyasztás, vagy például a nagy értékű, energiafallozó tartós fogyasztási cikkek (lásd városi terepjárók) vásárlása. Jelenleg a magas (átlag feletti) jövedelemmel rendelkező fogyasztót **állami támogatás (rezsikorlát, üzemanyag „ársapka”)** segíti a saját jövedelméből is finanszírozható, ám **a valós költségeket figyelmen kívül hagyó** kereslet fenntartásában. Ezt a teljesen indokolatlan és igazságtalan támogatást nagyon is indokolt lenne a rezsicökkentés kárvallottjainak, köztük az érintett cégek munkavállalóinak a béremelésére fordítani, legalább a reálbér megőrzés szintjéig, de akár az eddig elszenvedett **relatív bér pozíció romlás megállításának, javításának az érdekében**.
- **Az eddigi felsorolásban nem szereplő, hazai piacra termelő, szolgáltató vállalatok** esetében, és ott is csak **az átlagbér feletti bérsávokban** vethető fel véleményünk szerint az önmérséklő, emiatt akár reálbér csökkenést is elviselő hozzáállás a bér-ár spirál megelőzése érdekében. **Ennek is van azonban feltétele, nevezetesen, hogy a menedzseri és tulajdonosi kör hasonlóan önmérséklő magatartást tanúsítson** a vezetői prémiumok

megállapításánál, vagy az osztalék mértékének eldöntésénél. Nincs ok viszont még ebben a körben sem a bér, vagy akár az osztalék felvétel korlátozására akkor, ha ennek forrása **a hatékony gazdálkodás, a termelékenység** növekedése.